

LIGA ROMÂNĂ

REVISTĂ SĂPTĂMÎNALĂ

PENTRU

INTERESELE UNITĂȚII CULTURALE A TUTUROR ROMÂNILOR

APARE ÎN FIE-CARE DUMINECĂ

Anul II. — No. 24.

15 Iunie, 1897

ROMÂNISMUL ÎN DOBROGEA

I

D. A. Stolojanu, ministru al domeniilor, a rostit mai deună-zi un discurs la Constanța care, ori cât de eloquent a fost, este considerat de multă lume românească ca un semn, că guvernul țării atribuie agitațiunilor bulgărești din Dobrogea o deosibită importanță.

D-nul ministru se provoacă în discursul său la istorie, la statistică și documente felurite spre a arăta, că drepturile Statului Român asupra Dobrogei sunt întemeiate. El zice apoi între altele :

De la noi această țară a fost răpită de Turci cu sabia.

La 1877, când un moment creștinătatea a fost în pericol, cu dragoste am alergat în ajutorul ei. Voiam prin arme să ne cîștigăm independența și provincia răpită. Cu sabie ni se luase Dobrogea, cu sabie am alipit-o de țara de baștină. Afară de aceasta, ne credeam datori să ajutăm și noi la liberarea unui popor, de care ne leagă scumpe tradițiuni istorice.

În adevăr, de două ori am fundat împărăție în tovărășie cu vecinii noștri bulgari, odată sub o dinastie bulgărească și altă dată sub o dinastie românească. Nici odată în tot decursul istoriei noastre, nu am avut o ceartă, un conflict cu dînșii. În itmpurile de restriște națională pentru ei, au avut ocaziune să se convingă de sentimentele noastre de caldă amicitie pentru dînșii : Școalele noastre le-au fost larg deschise. Nu le-a fost închisă nici cariera funcțiunilor

noastre publice. Au găsit la noi tot sprijinul și încurajarea pentru aspirațiunile lor naționale. Nu sunt dar patrioți buni, nici Români, nici Bulgarii, cari ar căuta să vîre zizanie între două popoare care nu au de ce se certa în bună dreptate.

Și sfîrșește ast-fel la adresa celor ce ar voi să nesocotească tratatul din Berlin :

Cu ochii țintă către un ideal tot mai sus, să mergem tot înainte cu credința tare în acest cuvînt din bătrîni, că : Românul nu pierе.

Ați văzut la capul podului de peste Dunăre, sunt doi dorobanți de bronz, monumentali, ei simbolizează hotărîrea statornică a neamului românesc.

Să fim siguri, că Regele nostru va răspunde cînd va trebui : *J'y suis, j'y reste.*

Se vede deci și din aceste cîte-va probe, că chiar d-nul ministru pare a admite o chestie dobrogeană. Mai ales, că și termină cuvîntarea cu semnificativa frasă : *J'y suis, j'y reste.*

* * *

Vorba e însă, că ori cîte hrisoave ne-ar întări drepturile noastre istorice asupra acestei provincii, și ori cât de hotărît am accentua voința noastră de a rămînea stăpîni în Dobrogea, aceste istorice drepturi și declarații ocazionale rămîn un simplu eufemism, cît timp Statul nostru nu va căuta, ca prin o politică națională în cea

mai înaltă accepțiune a cuvîntului, să-și pună pe temelii de granit viitorul său în Dobrogea.

Nu însă hrisoavele alcătuesc asemenea temelii, ci ridicarea Dobrogei la conștiința naționalității române, ceea ce nu se poate face, cît timp această provincie nu va fi romanisată în toate fibrele ei.

Ce am făcut noi pînă acum spre acest sfîrșit?

Foarte puțin.

Nu este oare un înristător fenomen, că nici măcar azi, aproape două decenii de la încorporarea acestei provincii, noi nu posedăm o hartă etnografică oficială și exactă despre *raporturile etnice* de acolo, nu posedăm o statistică oficială științificește serioasă și ast-fel suntem lipsiți de cele mai indispensabile mijloace cu al căror ajutor am putea să ne orientăm și să ajungem a ne face o concepție întemeiată, despre politica ce ar trebui să urmăim în Dobrogea?

Dar e o scădere generală la noi, că în loc de a aprofunda chestiunile politice prin studii obiective și conștiințioase, ne pierdem vremea în lupte sterile de partid, în o sistematică ponegrire reciprocă, uitînd adese-ori că rațiunea de a fi a fie-cărui partid e *binele public*, iar nu interesele strimte și egoiste ale comunității partizanilor. Dacă într'adevăr numai *binele public* ar fi fost steaua conducătoare a partidelor noastre, noi am avea azi la îndemînă o întregă literatură asupra Dobrogei. Toate raporturile ei geografice, orografice, hidrografice, etnografice, ar fi deja studiate pînă în amănunțimi, și pe baza unor ast-fel de studii am fi putut inaugura o politică, nu «liberală» sau «conservatoare», ci o politică de Stat, o acțiune eminentamente națională, și de sigur astăzi Dobrogea ar fi o provincie *etnică românească*, o provincie *model* în privința administrațiunii, a justiției, a comunicațiunilor, a modernizării și prosperității orașelor și satelor ei.

Dacă vecinica schimbare a funcționarilor noștri administrativi întrerupe mereu ori și ce continuitate în opera noastră de cultură, dacă această instabilitate este pentru țara-mumă o nespusă calamitate, cu cît mai mult trebuia să sufere Dobrogea de această lipsă de stabilitate? Nu e deci mirare, că toate cercurile noastre bine gînditoare sunt azi adînc îngrijite de soarta Dobrogei.

E timpul suprem, ca față de această provincie să înceteze lupta de partid, și toți bărbații noștri de Stat să se sprijinească reciproc spre a inaugura în Dobrogea o politică în stil mare, corespunzătoare situațiunii.

Dacă ne lipsesc monografiile asupra deosebitelor raporturi din Dobrogea, e timpul suprem să le facem.

Și pentru că din inițiativă privată nu s'a făcut mai nimic de seamă pînă acum în această direcție, ar trebui ca Statul să intervină și să însărcineze pe cîți-va oameni capabili, să studieze provincia noastră dunăreană din toate punctele de vedere.

Dar și pînă atunci, opera de romanizare a Dobrogei ar trebui continuată cu mai mult sistem ca pînă acum.

Așa d. p. nu înțelegem slăbiciunile noastre pentru Bulgarii de acolo.

Se zice, că din populațiunea totală a Dobrogei (vr'o 200.000 de suflete) Bulgarii ar fi în număr de vr'o 30.000. Să admitem că ar fi 50.000. Ei bine, acest număr derisoriu de Bulgari poate constitui ceea ce se numește în ziua de azi *o naționalitate?*

Dar chiar presupunînd, că Bulgarii ar fi chiar mai numeroși și ar constitui un teritor bulgăresc mai bine limitat în Dobrogea aceasta ar însemna că noi trebuie să admitem crearea unei culturi naționale bulgărești pe teritoriul Statului Român?

Ni se zice de obicei: noi Români combatem pe Unguri, pentru că vor să ma-

ghiarizeze pe frații noștri din Transilvania. Cum am putea noi, la rîndul nostru să căutăm a asimila pe Bulgari? Ar fi să ne contrazicem, și «*Europa*» (1) nu ne-ar mai da simpatiile ei în cauza Românilor asupriți, dacă noi am face în Dobrogea

ceea ce Ungurii vor să săvîrșească în Transilvania. Auzim des această obiecțiune, după părerea noastră, cu desăvîrșire eronată și vom căuta să dovedim netemeinicia ei într'un număr viitor.

Lir.

CRIZA DE STAT IN AUSTRIA

II

Am arătat în numărul trecut, că titlurile de drept la cari se provoacă Germanii din Austria spre a-și întemeia pretențiunile lor de hegemonie de rassă asupra celorlalte naționalități, sunt fictive.

Aceasta au înțeles-o deja mulți dintre Germanii cari fac politică în Austria. Mulți, dar nu toți.

O parte mare din reprezentanții parlamentari ai acestui popor, mai ales așa numiții *Germani progresiști* (*lucus a non lucendo*) se împotrivesc și astăzi tendințelor guvernului austriac de a da Slavilor o legitimă satisfacțiune.

Resistența acestor Germani a făcut imposibilă în trecut o rezolvire echitabilă a chestiunii naționalităților. În mare parte ei au împiedicat pe contele *Hohenwart* a federaliza Austria, și cu toate că de vr'o douăzeci de ani ei se găsesc aproape fără întrerupere în opozițiune, situația lor națională a pierdut enorm de mult din prestigiul ei de odinioară. Pînă astăzi opozițiunea lor le-a fost desastroasă.

Cu toate acestea, tot făcînd opoziție revendicațiunilor celorlalte naționalități, ei nu încetează nici astăzi a reclama pentru sine înșiși decretarea unei pozițiuni predominantă.

Dacă Austria trece azi prin o grea criză constituțională, vina e aproape exclusiv a Germanilor centraliști.

E, negreșit, discutabil, dacă direcția inaugurată de contele Badeni în privința unei resolviri a conflictului ceho-german a fost și este din toate punctele fericită. —

În nici un cas însă nu se poate înțelege atitudinea Germanilor față cu regimul parlamentar austriac. Ei au cerut *această* formă constituțională, ei s'au făcut cei mai cerbicoși apărători ai ei, și chiar azi ei pretind de a o feri de valurile curentului federalist, cu toate acestea, ei au dus, prin campania lor din urmă, parlamentarismul austriac *ad absurdum*.

Pornind din credința, că o lărmuitoare agitațiune și luptă în încinta Camerei Austriace va sili pe contele Badeni să revoace dispozițiunile sale cari ridică limba cehă la o treaptă de egalitate cu cea germană în administrațiunea Boemiei, Germanii *progresiști* împreună cu adversarii lor de odinioară: cu Germanii *naționaliști și poporali* au început o campanie de obstrucționism în Cameră, campanie ne mai pomenită în viața parlamentară a Austriei.

Săptămîni de a rîndul aceste trei partide germane coalizate au împiedicat ori-ce lucrare legislativă. De fapt, nu era o campanie politică, parlamentară ci o curată bătae de joc de regimul parlamentar.

E explicabilă o asemenea atitudine din partea naționalităților federaliste, cari țin să reducă competența parlamentului central la *cite-va* afaceri comune, dar este de ne-

înțeles cum își inchipueau acești Germani, «Custozii» parlamentarismului austriac, că, luptînd cu asemenea mijloace pentru revendicările lor, *ei au să apere această* formă a regimului reprezentativ, precum și actuala constituție *centralistă*.

Adevărul e, că aceste partide nemțești nu știu nici ele ce vor. În nici un cas nu există o omogenitate de vederi între ele. Așa d. p. Germanii progresiști ar voi menținerea *intactă* a actualei constituțiuni cu un simplu adaos: *ca ei să fie chemați a forma guvernul!.....*

Germanii *naționali* sunt pur și simplu *irredenști*. Puțin le pasă lor de actuala sau de o altă constituție *austriacă*. Ei urăsc tot ce este austriac și știu o singură politică, una și bună: ca teritoriul austriac, locuit de Germani să fie unit cu imperiul german. Din acest punct de vedere, programul lor cere deocamdată: *desfacerea Austriei de Ungaria, separarea Galiciiei și a Dalmației* de către Austria.

Toate acestea în speranța, că rămînînd ast-fel în Austria numai Germani și Cehi, acești din urmă au să fie ușor germanizați pînă cînd va sosi momentul oportun ca *această* Austrie să se poată uni cu Germania.—

Partidul *poporal* german se ferește de enunțaiuni și manifestări irredentiste.

Programul său oficial însă se aseamănă în multe puncte cu al naționalilor germani.

Rezultatul obstrucțiunii înscenate de aceste trei partide este deocamdată, că sesiunea parlamentară austriacă a fost închisă.

Aceasta însă nu a descurajat pe Nemți. Ei au început imediat o campanie de adunări publice de protestare, și o luptă violentă în ziarele lor.

Guvernul austriac a comis greșeala să interzică asemenea adunări și să confişte ziare nemțești.

Urmarea a fost, că Germanii au trecut

frontiera și au ținut pe teritoriul imperiului german adunări publice în contra guvernului austriac.

Toate demonstrațiunile lor se termină cerînd abrogarea dispozițiilor ministeriale în chestia limbelor din Boemia.

Cehii, la rîndul lor amenință, că în cas că contele Badeni, terorizat de aceste agitațiuni nemțești, ar revoca aceste ordonanțe ei imediat trec în opoziție și deastădată *vor începe ei obstrucționismul în Camera Austriei*.

Guvernul, în fine, dă opiniunii publice a înțelege că în nici un cas nu va îngemunchia în fața Germanilor și nu va revoca dispozițiunile sale.

Natural, că criza aceasta prin care trece azi Austria nu se va putea stîrși cu mijloace paliative. Mai curînd sau mai tîrziu, oamenii de Stat de acolo, vor fi nevoiți a înțelege că o chestie mare, și pentru Austria de o vitală importanță, nu se poate rezolvi cu măsuri unilaterale.

Caosul acesta nu poate fi întreținut timp îndelungat, dacă e ca dorința Impăratului, reînnoirea compromisului austro-ungar, să se realizeze.

Vorba e însă, că Cehilor, Slovenilor, Polonilor și chiar Nemților le este *indiferent*, dacă acest compromis se va reînnoi sau nu. —

Pe de altă parte, știm, că nici naționalitățile din Ungaria nu au cuvinte a se îngriji de soarta Dualismului. Această tranșacțiune nu s'a făcut cu învoirea lor. Mai mult: ele nici n'au fost întrebate măcar, dacă își dau sau nu consentimentul pentru acest fel de aranjament. Din contră, Românii, Croații, Sîrbii și Slovaccii consideră acest Dualism ca punctul de plecare și cauza primordială a situațiunii lor naționale de astăzi.

N'are deci să verse nimeni dintre ei o singură lacrimă, de cumva această șubredă construcție dualistă se va prăbuși în cuisul acestor crize.

Naționalitățile din Ungaria, și în deosebi Românii știu foarte bine, că o *mai rea* situație nu li se poate crea. Ba, e foarte probabil, că numai din ruinele acestei formațiuni de Stat, se vor putea elibera drepturile acestor popoare.

Putem deci încheia și noi cu vorba lui Schiller:

*Das Alte stürzt, es ändert sich die Zeit
Un neues Leben blüht aus den Ruinen...*

Vechile alcătuiți, se prăbușesc timpurile se schimbă, și nouă viață răsare din ruine!...

D. D.

IMPĂRATUL FRANCISC IOSIF FAȚĂ CU CRIZA AUSTRIACA

Criza prin care trece Austria, și pînă la un punct și Ungaria, preocupă în mod constant toate cercurile politice. E deci natural că și noi să dăm desvoltării situațiunii din imperiul vecin toată atențiunea noastră. Aceasta nu numai pentru că Austro-Ungaria e o țară limitrofă cu noi și ast-fel toate schimbările ce se petrec acolo ne interesează direct, ci pentru că de la schimbările constituționale de acolo atîrnă, în prima linie, și soarta fraților noștri oprimați în Transilvania. Forțele lor sunt modeste, împrejurările politice sub cari ei trebuie să trăiască, le sunt adverse ast-fel unica lor speranță este așezată în direcția pe care o vor lua lucrurile în Austria.

Din acest punct de vedere trebuie să urmărim cu încordată luare aminte tot ce se face sau se pregătește în Austria.

Un amic din Viena al revistei noastre, care este în continuu contact cu înaltele cercuri politice de acolo, ne trimite următoarea importantă expunere a situațiunii din Austria.

Viena, 17 Iunie 1897 n.

In zilele din urmă avui prilejul unei convorbiri cu o celebră personalitate politică de aici. Pozițiunea socială deosebită pe care o ocupă această personalitate în cercurile aristocrației înalte a Austriei este o garanție despre autenticitatea stărilor ce am aflat. Vă relatez deci aceste știri—întocmai așa cum mi s'au făcut.

CE VREA CONTELE BADENI ?

Văzînd avansurile pe cari le-a făcut contele Badeni Cehilor, precum și încrederea absolută a Impăratului pentru el, cercurile politice presupuneau, că ministrul-president urmărește realizarea unui plan concret și bine lămurit. Presupunerea aceasta e lipsită de ori-ce temeii, pentru că de fapt contele Badeni se găsește în o extremă încurcătură: el însuș nu știe ce vrea, sau mai bine zis: nu știe ce să vrea. Dovada, că el n'a avut și nu are nici o idee lămurită cum să iasă din impasul în care se găsește și guvernul și constituția, rezultă din faptul că contele Badeni și-a făcut pînă acum o sumedenie de planuri, unul mai absurd și mai aven-

turier decât altul (von der abenteuerlichsten Art.)

Din toată atitudinea sa, față de intimitățile săi, rezultă cu siguranță o singură dorință a lui: să mențină cu chiuu cu vai situația constituțională actuală pînă ce va trece jubileul Impăratului (Decembrie 1898). La o lovitură de Stat, sau la vr'o altă acțiune politică marcantă contele Badeni nici nu se gîndește, pentru că Impăratul vrea liniște cu ori-ce preț, nu vrea să știe nimic despre schimbări mari și radicale, ci mai curînd face noi concesiuni chiar pretențiunilor maghiare extreme, decât să admită perturbațiuni în actuala stare de lucruri.

INTENȚIUNILE IMPARATULUI

În curînd vor fi cinci-zeci de ani de cînd Francisc Iosif a urcat Tronul habsburgic. Puțini monarhi au avut să înfrunte dificultăți și chiar adevărate furtuni politice mai sdruncinătoare, decât Impăratul Francisc Iosif I chiar de la începutul domniei sale.

Nu e deci de mirat, că Impăratul se simte foarte obosit. Această oboseală explică dorința lui fermă de a menține în Austro-Ungaria status quo, — de a nu admite nici un fel de schimbare serioasă de sistem.

Impăratul vrea, ca jubileul său de cinci zeci de ani de domnie să fie serbat în liniște în amîndouă jumătățile imperiului și să constituie astfel un fel de încoronare finală a guvernării sale.

După serbările jubilar, Impăratul e hotărît să abdice la tron și să-și petreacă restul zilelor în pace și liniște, departe de furtunele politice ce se prevestesc în împărăția sa.

SUCESORUL LA TRON

Boala gravă de piept de care suferea Arhiducele Francisc Ferdinand d'Este, moștenitorul presuntiv al Coroanei de Habsburg, a făcut să se crează timp îndelungat în publicul cel mare, că nu el, ci Arhiducele Oton ar fi desemnat să urce azi mîine Tronul Austro-Ungariei. Dar din fericire pentru el, Arhiducele Fr. Ferdinand d'Este e aproape pe deplin restabilit și ast-fel tot el, și nu Arhiducele Oton, va avea să ia succesiunea Impăratului Francisc Iosif.

CURTEA DE HABSBURG ȘI MAGHIARII

De vr'o cîți-va ani în cercurile Curții de la Viena domnește o oarecare animozitate față de Maghiari. Mai ales de la inaugurarea așa numitei politici bisericesti în Ungaria. Cei mai mulți membri ai Casei domnitoare sunt foarte rău impresionați de radicalismul și șovinismul Maghiarilor.

Impăratul, care a jurat pe constituția maghiară, e un catolic evlavios și nu a înțeles și nu înțelege a interveni în contra usurpațiunilor maghiare, pentru că o asemenea intervenție, dat fiind spiritul revoluționar al Maghiarilor, ar trebui să ia în curînd proporțiuni mari și nu s'ar putea opri nici în fața Dualismului —

Ast-fel dintre toți membrii Dinastiei de Habsburg, Impăratul Francisc Iosif I a ținut și ține cu mai multă tărie să menajeze susceptibilitățile Maghiarilor. —

Cum se va desemna însă situația

după abdicarea Impăratului? Aceasta e taina viitorului.

Cu toate acestea e probabil, că viitorul monarh va avea să țină mai multă seamă de revendicațiunile naționalităților din Austria și Ungaria. Mai ales, că aceste revendicațiuni devin din ce în ce mai impetuoase, și e imposibil a le mai opune de aci înainte o rezistență îndelungată.

Dar deocamdată nu poate fi vorba, decît de o pacinică serbare a jubileului de cinci zeci de ani de domnie.....

Cuprinsul acestei corespondențe este suficient coroborat de fapte îm-

plinite și de deosebite momente ale situațiunii politice actuale din Austro-Ungaria.

Așa, de pildă, numai în această ordine de idei se poate explica faptul, că Impăratul și-a dat consentimentul pentru realizarea dorințelor maghiare în chestiunile militare. Academia militară maghiară și cele l'alte școli militare acordate Maghiarilor sunt dovezi lămurite, că Impăratul vrea liniște și ține, ca Maghiarii să păstreze amintiri prețioase despre domnia sa.

O SCHIȚĂ ISTORICĂ ASUPRA STAREI BUCOVINEI

IN TRECUT ȘI PRESENT

(Urmare)

În privința industriei din Bucovina, se poate zice, că ea este încă în fașe. În ce privește pe Români numai femeile se ocupă cu industria casnică: pînză, catrințe cămăși brodate și cusute cu flori, lăicere, covoare de părete, etc., cari toate însă în locurile unde Românii sunt amestecați mai mult cu Ruteni au început a degenera în privința gustului estetic. Multă simlînță și mult zel întrebunțează Societatea doamnelor române din Bucovina precum în ridicarea nivelului cultural, moral și economic al femeiei române din Bucovina, așa și în reinvierea și desvoltarea estetică a industriei casnice românești.

VI. Unele date statistice

Pentru fie-care cetitor, în special pentru tot Românul, spre a avea o idee cît de mică despre împrejurările și starea Bucovinei în special și despre înmulțirea groaznică a elementelor străine este de neapărată trebuință de a cunoaște și starea numerică a locuitorilor ei în diferitele timpuri, precum și raportul numeric al Românilor pe la diferitele oficii publice din Bucovina, față cu străinii, în fine raportul numeric al Românilor față cu Rutenii și ceilalți străini atît în diferitele districte cît și în singuraticele comune din Bucovina, amenințate de potopul Slavinismului. Spre acest scop vorbească aici cu cifre convingătoare unele date statistice:

A) Mișcarea populației în Bucovina de la 1774—1890.

ÎN ANUL	Mărimea Bucovinei în mile geogr. pătrate	NUMĂRUL				NUMĂRUL LOCUITORILOR DUPĂ NAȚIONALITĂȚI									LOCUIND ÎN				
		Famililor	Bărbați	Femei	Total al sufletelor	Români	Ruteni	Germani	Jidani	Poloni	Unguri	Armeni	Lipoveni	Alte nații	Orașe	Suburbii	Tîrguri	Sate	Case
1774		12.443	—	—	79.513													253	—
1776	172.45	17.047	—	—	—	fam. 16.124	—	—	—	526	—	—	fam. 58	—	fam. [jigani] 45	—	—	—	—
1779	—	23.385	—	—	130.000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1784	—	26.731	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1786	—	27.245	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1808	184	—	114.833	108.306	223.139	—	—	—	—	3.600	—	—	—	—	—	—	3	3	267 38.890
1818	186	—	—	—	206.899	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1830	—	—	—	—	282.668	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1839	—	—	—	—	303.651	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1840	—	—	167.582	166.506	334.088	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1848	—	75.845	176.959	175.629	352.588	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	2	4 278 48.639
1848	—	—	—	—	370.000	peste. 200.000	cam. 100.000	—	—	—	—	—	—	—	cam. 60.000	—	3	2	4 278 55.518
1850	—	—	—	—	380.826	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1857	—	—	—	—	456.920	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1869	189.91	—	—	—	511.964	219.000	189.000	32.000	47.772	4.700	18.158	4.400	2.928	—	—	—	—	—	—
1880	—	—	—	—	570.295	190.005	239.690	41.402	67.418	18.251	8.121	—	—	—	5.408	—	—	—	—
1890	190:91	—	324.469	322.122	646.591	208.301	268.367	50.784	82.717	23.604	8.139	—	3.014	1.668	—	5	9	17 și proprietăți 199/128.088	314

Observînd tabela prezentă ne surprinde foarte mult:

a) Neconținută creștere a mărimii cifrei despre întinderea Bucovinei de la trecerea ei la Austria pînă în timpul de față.

Așa baronul Liechtenstein în opul său «Vollständiger Umriss der Statistik des österreichischen Kaiserstaates» Brünn 1820, pag. 69 mărimea Bucovinei o dă de 172 mile geografice pătrate, asigurîndu-ne tot odată la p. 81 că măsurătoarele Bucovinei făcute de majorul Meig la 1777 au fost foarte scrupuloase și exacte; iar în parentesă aduce el ca o variantă despre mărimea Bucovinei cifra de 186 mile geografice pătrate, pe cînd după «Vaterlaendische Blätter» 1808, pag. 276 mărimea Bucovinei e de 184 mile geografice pătrate.

În «Heimatskunde der Bucovina» Czernewitz 1872, pag. 2 găsim mărimea Bucovinei de 189:98 mile geografice pătrate, iar în «Bukowiner Nachrichten-Kalender» pe 1896 scos din izvoare oficiale găsim

mărimea Bucovinei de 1.0468 km. pătrați=190:11 mile geografice pătrate.

Comparînd noi acum cifra mărimii Bucovinei în anul 1777 de 172 mile geografice pătrate, despre care cei mai vechi statistici întonează că a fost foarte minuțioasă și exactă, cu datele succesive pînă la cea din urmă din anul 1890 rezultă o diferență de aproape 18 mile geografice pătrate, care diferență remarcabilă nu se poate explica alt-fel decît că, precum Austriacii în anul 1774 au ocupat samovolnic militărește și cu desconsiderarea totală a ori-și-cărui drept a ginților cele 172 mile geografice pătrate întrunindu-le în un întreg sub numele de «Bucovina», tot ast-fel în timpul de la 1774—1890 au mai răpit din corpul Moldovei, de sigur cu mijloacele cele mai neonestе de cari au știut totdeauna a se folosi la diferitele delimitări de granițe, încă mărimea considerabilă de aproape 18 mile geografice pătrate.

b) Mărimea exorbitantă și nenaturală a numărului locuitorilor Bucovinei într'un

restimp de 116 ani (1774—1890) de la cifra de 79.513 la 646.591 suflete. Ea se explică prin neconținută inundare a Bucovinei de către drojdiile și resturile tuturor celorlalte naționalități ale Austriei care cu o sete de nedescris alergau în această frumoasă și mănoasă țărișoară, apărată cu braț puternic și scăldată în sîngele moșilor și strămoșilor noștri timp de 1669 ani, pînă cînd sosi durerosul și nefericitul moment să fie răpită ca și un copil de la sînul mamei, ast-fel încît după un restimp numai de 116 ani de domnie străină în locul populațiunii băstinașe și curat ortodoxe găsim după statistica din anul 1890 între cei 646.591 locuitori ai Bucovinei, terribile dictu: numai 208.301 Români, însă 268.367 Ruteni, 82.717 Jidani, 50.784 Germani, 23.604 Poloni, 8.121 Unguri, 3.011 Lipoveni și 1.668 alți străini de alte neamuri.

De altă parte, pe cînd la început locuitorii Bucovinei erau toți ortodocși și chiar la 1780 neexistînd nici măcar o capelă (vezi Dr. v. Zieglauer «Geschichtliche Bilder aus der Bukowina» Czernowitz 1895) de altă confesiune, în anul 1890 găsim: 2 decanate romano-catolice: a Cernăuțului și a Sucevei cu 74.000 suflete împărțite în 25 parohii cu 38 persoane clericale pe lîngă vr'o 10 Iesuiți cu o superbă biserică în Cernăuți și 2 ordine de călugărițe a «iubitei noastre Doamne (unserer lieben Frau)» și a surorilor Feliciane cu două școli și un orfelinat propriu, cari cu toții fac o propagandă uimitoare (1) și sunt

(1) Această propagandă se întinde nu numai peste întreaga Bucovină, ci aici se făurește răspîndirea ei chiar și peste România, lucrul care se vede de acolo că în condicele de cheltueli de pe la toate bisericile catolice din Bucovina se găsește o sumă oare-care spesată anual cu indicațiunea «pentru propaganda catolică din București». Cursele bisericii catolice sunt întinse pretutindenea în părțile locuite de Români. Papa, precum se vede, voește cu ori-ce preț să bage pe toți Români în staulul bisericii catolice. Ne prinde mirarea, de ce Papa sumele bănești și puterile pe cari le folosește pentru propaganda catolică printre Români, nu le întrebunțează mai bine în țările sălbatice printre păgîni și ne-

răspîndiți peste întreaga suprafață a țării; 1. decanat greco-catolic (uniat) în Cernăuți cu 18.946 suflete răspîndite peste 225 dintre cele 336 diferite localități ale Bucovinei; după aceia 15.938 de confesiune evangelică răspîndiți peste 84 localități; apoi parașitii omenirii, Jidanii, în numărul fabulos față de populațiunea Bucovinei de 82.717, nelipsind ei din nici o localitate a țării, avînd chiar în cel mai mic sătîșor cel puțin o casă de rugăciune; în fine 4.217 Armeni uniți și Lipoveni răscolnici.

c) Cu nespūsă durere constatăm din tabela presentă că în timp de două decenii (de la 1869—1890) Români bucovineni în loc să se înmulțească au scăzut cu 10.699, pe cînd în același timp Rutenii au crescut cu 82.784, Jidovii cu 34.945 și Polonii cu 28.219 suflete.

E drept că de la anul 1880 încoace la facerea statisticei oficiale (2) s'a luat de

credincioși spre a-i aduce la lumină, căci Români ortodocși n'au trebuință de lumina papală, fiind ei mai drept credincioși de cit chiar Papa, care a părăsit biserica adevărată.

(2) Numărarea aceasta machiavelică începută în anul 1880 «după limba de conversație» și nu după naționalități, ale cărei triste roade în mod îngrozitor s'au arătat atunci îndată față de Români bucovineni prin scăderea înspăimîntătoare a numărului lor de la cifra de 219.000 în anul 1869 la cifra de 190.005 Români în anul 1880, adică cu 29.000 mai puțin, pe cînd numărul Rutenilor în 1869 numai de 286.000 prin această meșteșugire în anul 1880 s'a ridicat la cifra de 239.690 suflete, va să zică un spor de 53.690 suflete numai în timpul unui deceniu, produs, se înțelege, prin ruperea Românilor inundați de potopul Slavismului, cari în mare parte își uitaseră limba părintească și se serveau în conversație în conversație de cea ruteană, din din corpul națiunii române și prin adăugirea or la Ruteni în statisticile oficiale, — numărarea, aceasta machiavelică zicem a convenit de minune și convine atît Guvernului austriac care, spre a-și acoperi slăbiciunea și a-și ascunde puținătatea numerică a Germanilor austriaci față de cele l'alte naționalități peste care domnește, adauge la micul număr de Germani pe toți Jidanii din Austria și pe toți cei lați decăzuți din cele lalte naționalități cari la numerare susțin că limba lor de conversație este cea germană, cit și Rutenilor și Polonilor bucovineni, înmulțindu-și Rutenii numărul cu o bună parte din Români, iar Polonii cu o mică parte-din Ruteni.

Guvern o dispozițiune uimitoare, adică de a se lua în privire nu naționalitatea cetățeanului, ci limba de conversațiune; e drept că funcționarii însărcinați cu facerea statisticeii au fost străini și dușmani ai națiunii Române; e drept că Românii inundați de potopul Slavismului cari și-au pierdut limba nu însă și conștiința națională, au fost trecut după limba de conversațiune în statistică ca Ruteni; e drept că chiar în comunele, unde Românii vorbesc din cauza conlocuitorilor Ruteni și românește și ruteneste, întrebați fiind ori de vorbesc ruteneste la răspunsul lor afirmativ au fost trecuți în statistică de Ruteni; cu toate acestea însă e lucru netăgăduit, că poporul

băstinaș Român pe zi ce merge se tot rutenizează și un pericol de exterminare totală îl amenință, potopul Slavismului. In fine

d) Mai constatăm între anii 1808 și 1818 în loc de creștere progresivă a locuitorilor Bucovinei o descreștere frapantă de 16.240 suflete, care se explică prin războaiele de la începutul secolului present cu toate urmările lor înspăimântătoare, prin felurite moduri rele și pestifere, prin miseria înspăimântătoare care se lățise în toate părțile și prin emigrațiunea unora dintre Români din cauza miseriilor la Moldova.

Va urma

CRONICA GENERALA

«IRREDENTA GERMANA» ȘI LIGA CULTURALA

Congresul Ligii germane, a așa numitului «*Alldeutscher Verband*», ținut mai deunăzi la Lipsca, a supărat foc pe țanțoșii campioni ai șovinismului maghiar.

Budapesti Hirlap e furios. Mai ales nu înțelege el ce au căutat cei doi Sași din Ardeal, domnii *Dr. Lurtz* și *Dr. Flechtenmacher* la acel congres pangerman. Și dacă acești «*cetățeni maghiari cu buze săsești*» mai tăceau din gură, poate că nu se făcea gaură în cerul unguresc. Dar ei au avut «*îndrăzneala*» să țină și discursuri și încă *anti-maghiare* la acel congres. E prea mult! Natural, că pe *Budapesti Hirlap* îl prind nevrăcările șovinismului și înjură ca la ușa cortului, mai ales că ingenioșii redactori ai numitului ziar unguresc găsesc, că acea societate germană e un *fel de Ligă românească*.

Dar să lăsăm să glăsuească organul maghiar însuș:

Trebue (!!) să observăm că acest *Alldeutscher Verein* este adevăratul cuib al Pangermanismului și al nefalșificatei (Nó, che tare frumos!.. N. t.) irredente germane, el este un fel de Ligă valahă, la care se duc să se plîngă și să ceară ajutor Germanii cari trăesc în afară de frontierele imperiului german.»

Asta-i asta! Ar mai înghiți Ungurii pilulele pangermane ale acestei societăți, dacă ea nu s'ar asemena așa de mult cu urgisita asta de «*Ligă valahicească*». Liga le stă în gît amabililor noștri vecini, și fac ei ce fac de gălesc pretutindeni cîte ceva ce le aduce aminte existența Ligii noastre.

Alldeutscher Verband este o asociație de patrioți germani distinși, și suntem mindri că Maghiarii ne consideră la acelaș nivel intelectual la care se găsește acea asociație germană.

ROMÂNII DIN TESALIA

Ziarul vienez *Neue freie Presse* publică zilele trecute în o telegramă de la Constan-

tinopol *textul Memoriului*, pe care l'au prezentat Românilor din Tesalia atît Porții cît și ambasadiorilor de la Constantinopol.

Iată acest text în traducere românească :

Populațiunea românească din Epir și din Tesalia a protestat în 1881 la ambasadiorii marilor puteri și la Sublima Poartă în contra anexării țării lor la Grecia. Europa însă aprobă această anexiune, în contra voinții exprese a populațiunii din Tesalia. Consecințele au fost dezaastroase pentru Românilor din Tesalia. Țara lor fu ruinată financiarmente, limba lor fu eliminată din școlile și din bisericile lor, pe cînd sub dominațiunea otomană libertatea credinței lor și cultura limbei lor le-au fost respectate.

Guvernul grecesc a prigonit atît de grozav pe națiunea română, încît Românilor au trebuit să ridice armele în ultimul război și să lupte în rîndurile Turcilor împotriva Grecilor. Această atitudine este o peremptorie dovadă, că a fost o greșală și o nedreptate cînd, în 1881, Românilor din Tesalia au fost, contrar voinții lor, încorporați Statului grecesc. Europa credea atunci afirmațiunilor înșelătoare ale Grecilor, că Tesalia ar fi locuită exclusiv de Greci. În realitate însă, Tesalia este locuită în număr precumpănitor de Mohamedani și de Români; întreg județul Tricala este curat românesc, iar numărul total al Românilor din Tesalia se urcă la 100.000. Subsemnații delegați ai poporului românesc, roagă pe Excelența Voastră în numele dreptății și al umanității a face să dispară nedreptatea ce ni s'a făcut în 1881, și a lua măsurile necesare, ca țara noastră să nu mai fie încorporată la Grecia.

PENTRU FEDERALIZAREA AUSTRIEI

Germanii din Austria continuă a se împrieteni cu ideia, că e chiar și în propriul

lor interes ca monarhia habsburgică să fie așezată pe baze federative.

Înregistrăm cu multă satisfacțiune știrile cari confirmă acest reviriment în opinia publică germană, pentru că isbînda federalismului în Austria va fi semnalul unei ere noi și pentru Românilor din monarhia habsburgică. Ziarul «*Græzer Extrablatt*» publică un articol sub titlul *Programul federalist și partidul social-creștin*.

Se zice în acest articol, foarte simpatic federalismului, între altele :

Germanii trebuie să-și întocmească un program național popular în cadrele imperiului austriac. Întocmai ca fruntași Cehilor, Slovenilor și a celoralte naționalități, și conducătorii Germanilor trebuie să poată zice oamenilor lor:

Fraților, dacă învingem, suntem și noi stăpîni în casa noastră ! (pe teritoriul locuit de Nemți) Dar pentru ca Germanul să poată deveni stăpîn în casa sa, și el trebuie să fie federalist. Creștini sociali pe baza federalismului: numai astfel vom putea ajuta poporului nostru.

Și un ziar din Germania, «*Frankfurter Zeitung*» pledează pentru federalizarea Austriei. Iată cum se pronunță acest ziar în unul din numerile sale din urmă :

E o nenorocire pentru Nemții din Austria că vecinic și-au crezut importanța lor strîns legată de *centralism* și au avut o atitudine în consecință. Adesea ori ei au adus centralismului grele jertfe chiar în detrimentul propriilor lor interese naționale, și ast-fel toate păcatele centralismului vienez comise în potriua popoarelor Austriei au fost atribuite Nemților. Și ce le-a ajutat Nemților pledoaria lor îndelungată pentru centralism? Trecutul și prezentul ne dau răspunsul și Nemții austrieci ar putea scoate învățături din acest răspuns.

Dacă există vr'un Stat merit pentru federalism, aceasta e de sigur Austro-Ungaria cea cu multe și deosebite popoare. Dacă în monarhia habsburgică lupta naționalităților nu mai conținește, cauza e, că acolo se guvernează după principii centraliste, în loc de a lăsa, după principiile egalității de drepturi, fie-cărei naționalități individualitatea ei și putința unei libere și independente desvoltări.

Dar nici nu este adevărat, că o Austrie federativă ar fi slabă și s'ar descompune în cele din urmă. Germania ne dă pilda unui puternic imperiu federal, cu toate că Statele singuratiche își au proprii lor Domnitori. Și de sigur nici Elveția, nici Statele Unite din America nu prezintă simptome de disoluțiune.

Din contra, trebuie să presupunem, că Austria, federalisându-se odată, mai curînd s'ar întări, dacă nenorocita ceartă dintre naționalități se va sfîrși odată. Austria se alcătuește din patru grupe mai mari de țări: din Țările Alpine, din Țările Boeme, din Galiția și Țările Litorale. Țările Alpine sunt curat germane, cele boeme sunt mixte (germano-boeme), Galiția e polonă și rutenească, iar Țările Litorale sunt locuite de Sloveni, Italiani, și Nemți, un fel de Elveția autriacă în miniatură.

Țările Alpine și le-ar putea organiza Nemții după bunul lor plac.

Temerea, că Nemții din Boemia, Moravia și Silesia ar putea fi majorizați și violențați de către Cehi, ni se pare neîntemeiată (?) Nesecatul principiu de viață al federalismului residă tocmai în faptul, că toate grupările economice și politice își pot îngriji singure afacerile lor.

Afacerile comune, — politica externă, armata etc. ar putea fi conduse de un guvern și de un parlament central.

Că ce vor zice Ungurii despre o asemenea schimbare? Aceasta nu trebuie să-i îngrijească pe Austriaci. Ei au să se organizeze precum li se pare mai potrivit, și cum ei nu se amestecă în afacerile Ungariei, n'au nici Ungurii dreptul a se amesteca în afacerile Austriei.

Federalismul va triumfa și va trebui să triumfeze. Dacă Nemții austriaci refuză a-l introduce în înțelegere cu Cehii, îl vor introduce clericalii-feudali, ceea ce are să fie pentru Nemții din Austria, un desastru mai mare decît zece ordonanțe de ale lui Badeni în chestia limbilor.

RUSIA ȘI AUSTRO-UNGARIA

Apropierea între Austria și Rusia, mai ales pentru o așa zisă regulare a chestiunii orientale e un lucru atît de neobișnuit, încît e foarte important a cunoaște impresiunile bărbaților de Stat din cele două imperii asupra acestui aranjament. Un co-

respondent al semi-oficioșului ziar austriac «*Reichswehr*» a avut mai de ună-zi prilej să afle opiniunea contelui *Niculae Pavlovici Ignatiev*, vestitul președinte al «*Societății slave de binefacere*» asupra acestui însemnat eveniment politic.

Iată părerea contelui Ignatiev :

«Relațiile noastre cu Austro-Ungaria au fost timp îndelungat punctul de cristalizare al antagonismului dintre Statele europene. Era falsă această apreciere. Falsă, pentru că antagonismul între cele două imperii nu era nici odată imposibil de înlăturat.

Diracția anti-slavă, care fu inaugurată în Austro-Ungaria de la Dualism încoace, a fost urmată și în politica externă a Monarhiei, mai ales în urma preponderanței Ungarici, — ceea ce producea neînțelegeri cu Rusia. Dar această anomalie era considerată la noi ca trecătoare. Eu, care și de zi am fost tîmbrat drept dușman conjurat al monarhiei austro-ungare, n'am încetat nici odată a întrețin cele mai prietenești legături cu Casele principilor de Schwarzenberg și de Lichtenstein. Acești principii știu foarte bine de ce sentimente eram eu animat față de Austro-Ungaria.

Această a mea părere nu am ascuns-o nici față cu Slavii emigrați din monarhia vecină. Acum patru ani a trebuit să ascult amare împuneri din partea lor, pentru cuvîntul, că noi nu le-am fi pîrînd interes. Le ziceam atunci : Adică ce vreți să facem? Să declare Rusia război Austriei? Aceasta ar fi un nou-sens, contra căruia am ținut tot d'auna de datoria mea să lupt. Pentru că un asemenea război, în cel mai bun cas, nu ar putea fi decît steril pentru noi. Interesul nostru nu ne-ar permite ca pe dușmanii odată învinși să-i mai lăsăm a se consolida, iar la anexiunea țărilor locuite de ei nici nu ne putem gîndi. Țările acestea ne-ar aduce Unguri și Ovrei, de aceștia ne ferim din toate puterile. Rusia are destule elemente eterogene pe cari trebuie să le asimileze, înainte de a se putea gîndi la noi cuceriri.

În ceea ce privește în special pe Austro-Ungaria, cred că *devisa Justitia erga omnes nationes ar trebui să fie aplicată acolo și față cu Slavii, și mi se pare că începe deja a fi aplicată, și curînd se vor vedea simpatii în opinia noastră pentru monarhia habsburgică.*

AUTONOMIA CATOLICA ȘI ROMÂNII UNIȚI

Citim în *Tribuna Poporului* din Arad: După o știre sosită din Blaj, I. P. P. Sa mitropolitul Victor Mihalyi a invitat pe Episcopii sufragani de Orda-Mare, Gherla și Lugoj la o conferență, în care să se consulte asupra poziției și a procedurii comune în fața congresului autonomiei romano-catolicilor din Ungaria. Conferența aceasta e vorba să se țină în Oradea-Mare. Cercurile normative eclesiastice din Blaj, pe cât află «Gazeta Transilvaniei», declină de la sine participarea la congresul autonomiei catolice.

RUȘII ȘI MAGHIARII

Agentul francez al politicii maghiare, d. Raoul Chélar, publică sub acest titlu, un lung articol în *Revue des Revues* de la Paris, arătând raporturile din trecut și din prezent între aceste două națiuni.

Autorul ne spune, că de la 1867, de când Ungurii au dobândit o influență în politica externă a monarhiei habsburgice, era cu neputință a se stabili o apropiere între Austro-Ungaria și Rusia, pentru că Maghiarul «nu iubește pe Muscal.»

De unde proveneau animositățile Maghiarilor în contra Rusiei? Evident, că din frica ce ei aveau de o eventuală izbândă a politicii panslaviste izbândă care ar însemna moartea Ungariei.

Populațiunea Ungariei nu e omogenă. Statul maghiar, deși rezemat pe o constituție centralistă vechiă de o mie de ani, nu se bucură de prestigiul pe care i l'a dat Coroanei austriece un lung șir de Împărați ai sfântului imperiu roman. Ast-fel Statul național maghiar se găsește *desarmat* în fața mulțimii de naționalități cu aspirații separatiste și centrifuge.

După ce dă cite-va date statistice ma-

ghiare, foarte contestabile, autorul spune Francezilor, că naționalitățile din Ungaria sunt divizate prin credințe religioase (ca și când Maghiarii nu ar fi și ei de mai multe confesiuni!), și că majoritatea precumpănitoare a acestor popoare maghiare ține cu tărie la constituția maghiară.

Și spre a dovedi această piramidală afirmație, amicul francez al Maghiarilor citează pe Slovaci.

Firește, că aserțiunea e ușor de făcut, pentru că înlănțuiți cum sunt în «libertatea» maghiară, Slovaci nu se pot mișca și ast-fel tăcerea lor e interpretată ca alipire către Maghiarism.

Autorul face apoi o expunere a teoriei panslaviste și arată, că Rusia ar fi părăsit planul de a mai forma, împreună cu națiunile slave din Sud-Est un imperiu panslavist.

Și de oare-ce Rusia a părăsit (!?) acest plan, Maghiarii au făcut, ca Austro-Ungaria să se apropie de Rusia!!

Care va să zică această apropiere e opera politicii Baronului Bánffy?! . . .

Deh, se vor găsi și cetitori cari să crează asemenea mituri și fabule.

Dar ca să dovedească «exactitatea» acestei afirmațiuni, d. Chélar ne și spune cine a pregătit terenul pentru această politică.

Și iată cine: poetul și romanțierul Moritz Jokai și generalul de carton Türr!

Nimeni nu știa pînă acum, că politica externă a monarhiei habsburgice o pun la cale asemenea diplomați!

Și ca să se vadă, că Maghiarismul începe a deveni simpatic pînă și Slavilor, — se știe că celelalte națiuni se prăpădesc de dragostea Maghiarilor! — neîntrecutul d. Chélar ne spune, că la expoziția milenară au venit și ciți-va Croați. Ba în anul 1894 au fost la Budapesta pînă și ciți-va artiști dramatici de la Belgrad! . . .

Precum vedeți Maghiarismul se ține bine, căci «națiunile» slave se înbulzesc grozav

spre Budapesta ca să fraternizeze cu mustăcioșii noștri vecini.

Un lucru mai trebuia să facă d. Chélarđ ca să-și completeze această mîndrețe de argumentație: trebuia să citeze cu numele pe toți Sîrbii, Croații, Rușii ș. a., cari în cei din urmă ani au trecut prin Budapesta. În acest scop, d. Chélarđ n'avea decît să consulte «*lista călătorilor*», listă ce se găsește în fie-care otel din Budapesta! . .

OBSTRUCȚIA ÎN CAMERA MAGHIARA

Nu știu, dacă *Darwin* are dreptate, că omul descinde de la maimuțe, dar adevărul e, că șoviniștii maghiari își dau multă silință să ne convingă, că cel puțin în ei s'au păstrat multe însușiri ale acestui animal.

Așa d. p., în arta de a *imita*, șoviniștii maghiari sunt neîntrecuți, încît au o frapantă asemănare cu maimuțoi de rasă.

Nemții din Austria au atras atenția publică asupra lor prin obstrucționismul lor recent în Camera Austriei.

Iată, că și Maghiarii au luat virila hotărîre de a face obstrucționism în Camera din Pesta.

Guvernul maghiar, reformînd o parte din legea presii, ține (§ 16), ca ofensele la onoarea personală să fie judecate nu la jurați, ci la tribunalele ordinare.

Pentru naționalități această dispoziție este, la urma urmei, indiferentă, pentru că față de ele nu este nici o deosebire între jurați (maghiari) și între tribunalele (tot maghiare).

Opoziția maghiară kossuthistă însă ține să înmormînteze acest paragraf. Spre acest scop ea a hotărît, ca fie-care membru al ei să ia în Camera cuvîntul și să țină

logosuri chilometrice atît la desbaterea generală, cît și la fie-care paragraf în desbatere specială. Ca această campanie de cuvîntări să fie mai impunătoare, fie-care membru al opoziției (sunt vr'o 50 în total) va propune o moțiune de blam pentru fie-care ministru în parte, și apoi pentru întreg guvernul. La fie-care votare se va cere votul nominal etc.

Tot vot nominal se va cere oridecîte ori va fi a se lua o hotărîre asupra închiderii discuțiunii.

Se zice însă, că Bánffy n'are să cedeze cu nici un preț, ci va lăsa pe kossuthiști să vorbească *toată vara și chiar toată toamna, pînă vor răguși. . .*

Bánffy e de părere, că dacă a putut ține piept inundațiilor fizice din aces an n'au să-l cufunde nici valorile acestui potop de discursuri.

Care va să zică obstrucționism, ediție maghiară.

Are să fie frumos.

ROMÂNISMUL ÎN TURCIA

Atitudinea Românilor din Turcia, cari în tot timpul războiului greco-turc au fost de partea Sultanului și au luptat chiar alătura cu trupele imperiului turcesc în potriva invasiunii grecești, trebuia să determine pe Sublima Poartă a da supușilor săi de naționalitate românească o bine-meritată satisfacțiune.

Cetim dar cu mare bucurie, că organul oficios din Viena «*Politische Correspondenz*» a primit de la Salonic, cu data de la 19 Iunie stil nou, o depeșă de următorul coprins:

In curînd va apare o iradea a Sultanului, în virtutea căreia naționalitatea română va fi recunoscută în Turcia.

Indată după această recunoaștere, vor

fi numiți doi Metropoliți pe seama Românilor de acolo.

Această măsură este considerată ca o consecință a loialității pe care au dovedit-o

Aromânii în cursul războiului din urmă.

Dorim și noi din tot sufletul, ca această veste înbucurătoare să fie în curînd confirmată.

NOTIȚE DIVERSE

DESPRE CURSURILE UNIVERSITARE PENTRU POPOR

Profesorul universitar Dr. Anton Menger, arată în *Zukunft* cum se fac în Viena cursurile universitare pentru popor.

Aceste cursuri pot fi frecventate de ori cine dorește a-și completa instrucțiunea. Spre acest sfîrșit nu se cere, decît ca cei ce vor să audieze să fi absolvit școlile primare. Obiectul cursurilor îl constituie toate acele științe cari pot fi cu succes vulgarizate. Chestiuni însă de domeniul *religios, național, și social*, cari privesc prezentul și ar putea alimenta anumite agitațiuni, sunt excluse din aceste cursuri.

Cursurile se fac în serii de cîte șase conferințe. Fie-care auditor are să plătească o coroană (un Leu) de fie-care curs. Conferențieri sunt mai ales agregatii și asistenții universitari. Și profesorii titulari fac asemenea cursuri, dar mai rar. Conferențiarul primește de fie-care conferință un onorar de 15—25 fiorini (30—50 Lei). Aceste cheltueli se acoperă parte din taxele de inscripție, parte din subvenția de 6000 fiorini (12.000 de Lei) pe care Statul o acordă anual în acest scop.

E bine, se întrebă d. Dr. Menger, ca acest sistem de cursuri universitare pentru popor să se răspîndească și la alte universități? — și el răspunde afirmativ.

Întreaga direcție politică de astăzi reclamă asemenea cursuri. Politica internă a Statelor de cultură europeană tinde a pune guvernele și clasele stăpînitoare într'un raport mai suportabil cu masele poporului.

Nu trebuie deci, ca universitățile să se țină la o parte de această puternică mișcare a timpului, dacă ele mai vor să-și păstreze importanța lor pozițiune în viața națiunilor, sau mai bine zis: dacă vor să-și recucerească această pozițiune.

Autorul arată aci, că unele universități ger-

mane prea s'au lăsat a fi atrase în timpul din urmă în sfera intereselor *statu-lui quo*, și prea s'au dedat la o anumită preamărire de eroi care ar fi mulțumit pînă și pe Carlyle. Nu e deci mirare, că masele poporane s'au îndepărtat tot mai mult de universități, așa că acestea din urmă nu mai au azi în viața națiunilor rolul pe care îl ținuseră prin anii 1815 și 1848 prin curagioasa *representare a ideii de unitate națională*. (Alușie la influența universităților germane asupra tendințelor politice de unitate). Universitățile ar trebui să cultive azi, pe lîngă idealurile naționale, și idealuri sociale. Acestea însă nu se pot propaga de cît prin lățirea științelor.

E de sperat, că aceste cursuri universitare se vor preface cu vremea în *universități poporane* și vor putea să facă pentru instrucția poporală, ceea ce biserica face pentru lățirea și întărirea moralei. Aceste cursuri universitare se presintă ast-fel ca cheia bolții în lunga desvoltare culturală de pînă acum.

Continua democratizare a societății prin introducerea instrucțiunii publice obligative, a apărării obștești a țării și a votului universal a determinat ast-fel și pe profesorii universitari germani a ieși din rezerva lor de pînă aci și a căuta contact cu toate cercurile poporului.

E însă un interes al universităților, ca aceste cursuri să nu primească cum-va caracterul de cursuri particulare, pentru că ele numai așa vor putea avea o înriurire mare asupra poporului dacă își păstrează acest caracter *universitar*.

Ele mai trebuie să fie apoi cît se poate de *nepărtinitoare*.

Această instituție trebuie să serve întregului popor, iar nu singuraticelor partide religioase, politice și mai ales economice-politice. Din această cauză multe părți ale economiei politice sunt excluse din aceste cursuri, pentru că tocmai aceste părți constituiesc terenul de luptă între deosebitele clase ale societății. Cu această rezervă, cursurile universitare devin obiective și

sunt frecventate de oameni din toate partidele și de ori ce idei politice. Ast-fel cursurile poporane de la universitatea din Viena au găsit aprobarea tuturor asociațiilor politice, de la cele conservatoare-ecclesiastice pînă la cele democratice-sociale. Subvențiunea pe care o acordă Statul nu trebuie să fie dată cu reserwațiunea mentală de a face din această instituție un piedestal pentru interesele politice efemere ale vr'unui partid. Mai ales guvernele trebuie să se

convingă, că în aceste timpuri de antagonisme politice, sociale și religioase atît de acerbe, universitățile nu sunt corporațiuni birocratice oficiale.

În nici un cas ele nu au să reoglindească vederile politice ale celor ce sunt din cînd în cînd la putere, pentru că ele alcătuesc independente asociațiuni de oameni învățați, cari, pînă la un punct, trebuie să facă o politică a lor proprie, o politică științifică.

INFORMATIUNI

MIȘCAREA LITERARĂ PESTE MUNȚI

Publicul nostru cititor a fost deja anunțat că d-nul *Enea Hodoș*, profesor în Caransebeș (Banat), a întemeiat, cu concursul citor-va amici literari ai săi, publicațiunea «*Biblioteca Noastră*» cu scopul de a da publicului român, și cu deosebire celui de peste munți, cărți plăcute, folositoare și ieftine.

No. 1. al «*Bibliotecii Noastre*», apărut în luna Aprilie, cuprinde «Realități și Visări» nuvelete și schițe de d-l S. S. Secula.

De curînd am primit No. 2 al acestei publicațiuni, un interesant studiu asupra lui *Iancu de Huniad* de d-l *Iosif Bălan* profesor în Caransebeș. D-l Bălan își împarte lucrarea în 2 părți: 1) Originea, numele și legea lui Iancu de Huniad. 2) Rolul Românilor în luptele lui Iancu.

Cred că ori-ce Român, care poartă un interes istoriei neamului său, și care e dedat să gloriifice pe eroii naționali, va găsi o instructivă și plăcută hrană sufletească în studiul d-lui Ios. Bălan.

Broșura are o extensiune de 69 pagine, în 8° mic; aspectul ei e frumos; cuprinde în text și două ilustrațiuni: Portretul lui Iancu de Huniad, la lupta de la Varna.

Volumul 3 din «*Biblioteca Noastă*», pentru luna Iunie, se anunță cu cuprinderea de *Versuri și Proză* de *G. Coșbuc*.

Înainte!

*

În comuna *Bosovici*, comitatul Caraș-Severin (în Banat) se va înființa în curînd o *cassă românească de depuneri*, cu numele «*Nera*», ca societate pe acțiuni. Capitalul de acțiuni va fi de 70,000 de coroane (cam 70000 Lei)

*

Mai deunăzi a murit, la Turda, în Transilvania, un fruntași al Românilor de peste munți, d. *Dionisie Sterca Șuluțiu*, din vestita familie a marelui Metropolit român gr. catolic *Șuluțiu*.

Reposatul a lăsat întreaga sa avere, de vr'o 20,000 fiorini, în scopuri culturale românești.

*

Zilele acestea a apărut în Germania al treilea volum din celebra publicațiune «*Aus dem Leben König Karl's von Rumänien*» («Din viața Regelui Carol al României»).

Vom reveni pe larg asupra acestei scrieri.

*

Membrii societății filantropice «*Transilvania*» din capitală și-au ales, în adunarea generală de la 2 Iunie, următorul comitet:

Președinte, d. *G. Misail*; vice-președinți d-nii *Al. Lupașcu* și *G. Coman*; membrii, d-nii *P. Gîrboveanu*, *V. Mîndreanu*, *I. Manliu*, *I. Clinciu*, *V. Orghidan* și *I. Otescu*; secretar, d. *D. Rațiu*.

*

Revista franceză «*Mélusine*» (organ special de publicitate pentru mitologie, literatură poporană tradiții și obiceiuri) din Paris publică în numărul său din urmă o elogioasă dare de seamă, semnată *H. G. (Henri Gaidoz)*, despre traducțiunile în franțuzește a citorva produse ale literaturii noastre poporane, traducții făcute de domnia *Léon Bachelin* și *Jules Brun*.

*

Un ziar unguresc «pentru străini» (*Látogatók Lapja — The foreigners Gazette — Gazette des étrangers — Fremdenblatt*) care apare în mai multe limbi, în Budapesta, publică în ultimul său număr o elogioasă monografie cu o mulțime de ilustrațiuni despre România.

Scopul editorului, *Dr. Samuël Zsengeri*, este a face cu puțință o apropiere simpatică între România și Ungaria.

Spre acest sfîrșit, Ungurii ar face mai bine dacă ar începe o politică ce le-ar putea atrage mai întîi simpatiile Românilor din Transilvania și Ungaria. —